

Algemeen inleidend hoofdstuk

Provincie Noord-Brabant

Werken aan een welvarend en toekomstbestendig Brabant

Inleiding

Wij zijn ervan overtuigd dat we met deze begroting 2025, in combinatie met de Uitvoeringsagenda's 2024-2027, de realisatie van onze ambities weer een stap dichterbij brengen. Door te werken aan een welvarend, toekomstbestendig Brabant. Waar Brabanders gelukkig en gezond zijn, gehoord worden, mee kunnen doen, perspectief hebben en hun eigen keuzes kunnen en durven maken. De lat is hoog gelegd en onze ambities zijn helder: het is nu aan ons om deze plannen op volle kracht uit te voeren. Samen met elkaar en met oog voor iedere Brabander. Op die manier maken we het verschil, op die manier houden we Brabant open voor ontwikkeling en op die manier maken we Brabant elke dag iets beter en mooier.

In deze begroting gaat het om uitvoeren, om doen wat nodig is om Brabant verder te helpen. Door zelf de handschoenen op te pakken, maar ook door anderen te stimuleren en te helpen plannen en projecten te realiseren. We hebben alle Brabanders en iedereen die Brabant een warm hart toedraagt nodig om stappen vooruit te zetten. En we weten uit ervaring dat we op onze partners kunnen rekenen om samen de schouders eronder te zetten.

Brabant open houden voor groei en ontwikkeling

Samen plannen uitvoeren en kansen verzilveren is noodzakelijk. Er zijn veel Brabanders voor wie de toekomst onzeker is. Voor wie bijvoorbeeld het vinden van een woning, een goede gezondheid en/of voldoende inkomen niet vanzelfsprekend is. Brabant open houden voor groei en ontwikkeling heeft daarom prioriteit, waarbij we ook scherpere keuzes maken. Zodat we ruimte hebben en houden om de maatschappelijke opgaven aan te pakken. Onder meer door extra woningen te bouwen, de natuur en het milieu blijven verbeteren, de mobiliteit versterken en kansen bieden aan (agrarische) bedrijven. Om te kunnen investeren in de energietransitie, de Brabantse economie, in sport en in onze culturele sector.

We beseffen goed dat de opdracht niet eenvoudig is. De opgaven zijn fors en de beschikbare ruimte is beperkt. Fysiek, maar ook als het gaat om wetgeving op het gebied van milieu (bijvoorbeeld stikstof en water), beschikbaarheid van het elektriciteitsnetwerk vanwege netcongestie en van menskracht en financiële middelen. Bovendien is Brabant onderdeel van een wereld die volop in beweging is. Waar de afgelopen periode meerdere conflictsituaties zijn geëscaleerd. Waar economische systemen in grote mate met elkaar verbonden zijn. En waar politieke verschuivingen plaatsvinden. Zo werken de keuzes in het landelijk hoofdlijnenakkoord zowel beleidsmatig als financieel door naar ons als provincie. En leiden uitgestelde, onduidelijke of te beperkt uitgewerkte beslissingen tot onzekerheid over wat er precies van ons gevraagd wordt.

Zelfbewust en koersvast

Natuurlijk willen we samen met het Rijk kijken naar de nationale opgaven en hoe we die vertalen naar Brabant. Maar we kunnen niet te lang wachten tot alle onzekerheden en afhankelijkheden uit de weg zijn. Onze opgaven blijven hetzelfde. We moeten daarom ook van de eigen Brabantse kracht uitgaan. Stil staan is geen optie gezien de urgentie om de opgaven aan te pakken. Voor ons betekent dit dat we als provincie zelfbewust en koersvast, samen met onze partners, aan de doelen blijven werken. Met zicht op wat er om ons heen gebeurt. Adaptief is het sleutelwoord. Zodat we in staat zijn de route snel aan te passen aan nieuwe omstandigheden zonder daarbij ons einddoel om Brabant iedere dag een stukje mooier en beter te maken uit het oog verliezen.

Landelijk hoofdlijnenakkoord

Als het gaat om nieuwe en onzekere ontwikkelingen dan is het regeerprogramma het meest actueel en relevant. Een programma wat aan de ene kant inzicht geeft in de koers die vanuit Den Haag gevaren gaat

worden, maar aan de andere kant ook veel vragen oproept wat nu precies bedoeld wordt en wat de beleidsmatige en/of financiële gevolgen zijn voor ons als provincie. Veel plannen vragen namelijk nog om verdere concretere uitwerking. Een uitgebreide analyse van het hoofdlijnenakkoord is terug te lezen in deze memo gedeputeerde van 12 juni 2024.

Europese verkiezingen

Afgelopen juni waren er ook Europese verkiezingen. In hoeverre de resultaten hiervan gevolgen hebben voor Brabant is nog lastig in te schatten. De meerjarenbegroting van de EU ligt sowieso nog vast tot en met 2027. Belangrijk ander punt was de goedkeuring van de Natuurherstelwet afgelopen juni door de Europese lidstaten in de Raad van de EU.

Zicht op onze opgaven

Inleiding

Zoals gezegd staat 2025 in het teken van uitvoeren. Door projecten te realiseren en onze provinciale taken uit te voeren. Daarvoor doen we onze uiterste best, samen met onze partners. Wij geloven dat juist er met creativiteit, innovatie en doortastendheid in Brabant veel mogelijk is. Deze begroting laat dit zien, evenals de Uitvoeringsagenda's die momenteel opgesteld worden. Om alvast wat beeld en geluid te geven lichten we er hieronder - aan de hand van de zichtlijnen uit het bestuursakkoord - een aantal speerpunten uit. In de programmaplannen is dit alles verder uitgewerkt.

Zicht op een welvarend, gezond en gelukkig Brabant

In een welvarend Brabant zijn de mensen gezond, voelen zich gelukkig en draait de economie op volle toeren. In 2025 willen we hierin stappen zetten als het gaat om de beschikbaarheid van gezond voedsel en een duurzame productie ervan. Bijvoorbeeld via meer consumptie van plantaardige eiwitten en de beperking van chemische gewasbeschermingsmiddelen, dat laatste ten behoeve van gezondheid maar ook natuur-, water- en bodemdoelen. Maar ook door de Brabander te stimuleren om meer te bewegen via sport en het gebruik van de fiets. Verder zetten we in op een duurzame, internationaal concurrerende en innovatieve economie. Met innovatiecoalities vergroten we de kansen om technologische doorbraken te versnellen. We bouwen de bestaande coalities uit, zoals op het gebied van batterijen, eiwit en medische technologie en zetten een aantal nieuwe op (o.a. waterstof, circulariteit).

Zicht op een verbonden Brabant

We willen er zijn voor iedere Brabander. Dat iedereen de kans heeft om mee te doen in de Brabantse samenleving. Een Brabant dat bovendien steeds verder groeit qua inwoneraantal en waar de druk op schaarse ruimte onverminderd groot blijft. Het vraagt provinciale regie om deze groeiopgave te accommoderen. Speerpunten in 2025 zijn het versnellen van de woningbouw en het tot uitvoering brengen van stedelijke gebiedsontwikkelingen. Bijvoorbeeld bij Fellenoord in Eindhoven. Bij deze groei hoort ook het versterken van de mobiliteit. Het openbaar vervoer is een essentiële basis voor de woningbouw- en verstedelijkingsopgave. In 2025 heeft het opschalen van het OV-aanbod onze bijzondere aandacht en zetten we stappen in de transitie naar gedeelde mobiliteit met de start van het contract flexvervoer en de nieuwe concessie West-Brabant.

Mee kunnen doen heeft ook betrekking op sport, cultuur en erfgoed. Hiermee in aanraking komen is positief voor de gezondheid en het welzijn. Ons doel voor 2025 is dan ook meer mensen te bereiken met sport en cultuur. Van verschillende leeftijden en achtergronden. Komend jaar maken wij hier werk van in samenwerking met de initiatiefnemers en organisaties in de sectoren sport, cultuur, erfgoed en de vrijetijdssector. Deze sectoren kunnen bovendien met hun creativiteit en verbeelding impact maken in onze bredere maatschappelijke opgaven.

Zicht op een duurzaam veranderend Brabant

Brabant wil in 2030 de CO2 uitstoot met 55% terugbrengen en in 2050 klimaatneutraal zijn. Dit vraagt een omvangrijke transitie naar een toekomstbestendig energiesysteem. Deze transitie wordt bemoeilijkt door netcongestie. De aanpak hiervan heeft dan ook prioriteit. In 2025 zetten we onder meer in op een snelle uitbreiding van het elektriciteitsnet en het slim koppelen van de energievraag en het -aanbod. Verder gaan we samen met de regio's de plannen uit de Regionale Energiestrategieën in uitvoering brengen.

Bijvoorbeeld het meer en beter benutten van duurzame bronnen zoals wind en zon en aardwarmte voor woonwijken en bedrijven. Verder is het duurzaam produceren van voedsel in de landbouw een speerpunt. We werken bijvoorbeeld aan kringlooplandbouw en dragen bij aan de energietransitie onder andere door het bevorderen van mono-mestvergisting en de productie van groen gas.

Zicht op een gezonde natuur- en waterrijke leefomgeving

Een robuuste, inclusieve en verbonden natuur is van groot belang voor Brabant en de Brabander. We blijven dan ook vol inzetten op het beschermen en versterken van de biodiversiteit. Onder meer door herstel van de Natura 2000-gebieden, aanleg van het Natuurnetwerk Brabant en Ecologische Verbindingszones, bossenstrategie, groenblauwe dooradering en de reductie van stikstofuitstoot. Ook het opzetten en uitvoeren van de agenda Natuurinclusief met aandacht voor nieuwe verdienmodellen voor de landbouw heeft in 2025 prioriteit.

De plannen rondom Natuur zijn onderdeel van het BPLG. Hetzelfde geldt voor de Water- en Bodemopgaven. In 2025 staat een maximale inzet op de Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen centraal. Het verbeteren van de waterkwaliteit- en kwantiteit is noodzakelijk voor mens en natuur. Denk maar aan onze drinkwatervoorziening. We werken daarom aan de KRW-Impuls Brabant en de uitvoering van de in 2024 bekrachtigde Droogteagenda voor Brabant. Wij richten ons, samen met de waterschappen, intensief op de uitvoering van groen-blauwe projecten zoals de Run, Hoge Raam, Wijboschbroek, de Schijndelse Loop-Molenheide Loop en Markdal Zuid en het Deltaplan Hoge Zandgronden.

Fundament voor het realiseren

Het daadwerkelijk realiseren van alle plannen uit deze begroting vergt een efficiënte en effectieve uitvoering. Een slagvaardige provinciale organisatie is dan ook een cruciaal fundament. Een organisatie die in staat is regie te voeren op de uitvoering, die weet samen te werken met de Brabantse partners, die flexibel inspeelt op kansen, die voldoende mankracht heeft en die optimaal gebruik kan maken van data en digitale mogelijkheden. Kortom, een organisatie die op orde is en zich focust op de uitvoering van de projecten.

Om te kunnen realiseren – en dat in de toekomst te kunnen blijven doen – is het zaak de provinciale financiën op orde te hebben en te houden. Dit houdt in dat we zorgvuldig en verstandig omgaan met de beschikbare middelen. Zeker met het oog op de onzekerheden rondom het provinciefonds en de gelden die al dan niet vanuit het Rijk beschikbaar komen. Het is bovendien zaak scherp te zijn op nieuwe financiële kansen. In 2025 zetten we daarom in op het verder optimaliseren van onze processen om Europese subsidies binnen te halen. Maar ook op het nog beter benutten van de immunisatieportefeuille en de eigen revoluerende investeringskredieten.

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2025 van de provincie Noord-Brabant. U leest hierin over onze plannen voor komend jaar. We beschrijven wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat dat mag kosten. Deze begroting is, als onderdeel van de jaarlijkse Sturing en Verantwoordingscyclus (S&V), het vervolg op de Perspectiefnota 2025 die op 5 april 2024 door Provinciale Staten is vastgesteld. Aan de basis ligt het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant!' waarin de ambities voor deze bestuursperiode zijn vastgelegd. In de Perspectiefnota is dit akkoord geconcretiseerd en zijn de beschikbare financiële middelen

voor deze bestuursperiode verdeeld over de beleidsthema's. De begroting 2025 volgt de Perspectiefnota en maakt helder wat ons volgend jaar te doen staat.

Begroting in relatie tot Uitvoeringsagenda's

Zoals hiervoor al aangegeven is het bestuursakkoord verder uitgewerkt in de Perspectiefnota 2025. In dit document zijn per beleidsdoel de plannen bepaald waar we deze bestuursperiode aan werken inclusief welke middelen hiervoor beschikbaar zijn. Een verdere concretisering vindt plaats via de Uitvoeringsagenda's 2024-2027. Momenteel loopt het proces om die uit te werken in concept, met de Staten oordeelsvormend te bespreken en daarna door het college definitief te maken. Omdat dit traject nog gaande is maken de Uitvoeringsagenda's geen onderdeel uit van voorliggende begroting. Die is gebaseerd op het bestuursakkoord en de Perspectiefnota 2025. Beide documenten zijn uiteraard kaderstellend voor de Uitvoeringsagenda's. Daar waar de Uitvoeringsagenda financiële consequenties heeft, is deze voorzien van begrotingswijziging die bij het eerstvolgende moment wordt verwerkt in de S&V-cyclus. Daar waar Uitvoeringsagenda leidt tot aanpassingen van de set van indicatoren worden deze zichtbaar in de eerstvolgende Bestuursrapportage.

Financieel totaalbeeld